

Солун (грч. Θεσσαλονίκη [θesalo'niki])

или Тесалоники, главни град истоименог округа и периферије Средишња Македонија, други је по величини и значају град у Грчкој, после Атине и једна од најзначајнијих лука Балкана.

Верује се да је град добио име по Тесалоники, супрузи краља Касандра, оснивача Солуна и полусестри Александра Великог. Њен отац Филип II Македонски ју је тако назвао у част побједи над Тесалијцима, а њено име и име града се могу превести као победа над Тесалијцима (Θεσσαλοι + Νίκη).

Име града на свим значајним језицима изведено је од грчког назива за град „Тесалоники“ (Thessaloniki). У језицима западне Европе град се најчешће назива „Салоника“, као варијанта скраћенице „Салоники“, коју употребљава месно становништво у свакодневном говору. У јужнословенским језицима преовлађује назив „Солун“, који је близак турској верзији „Селаник“.

Град се налази на врху Солунског залива, дуж којег се пружа дужином од 20 km, у подручју измењене средоземне климе, захваљујући отворености града и околине утицајима из унутрашњости Балкана. Западно од града пружа се тзв. Солунско поље, приморска равница близу ушћа Вардара у залив (17 km западно од града). Са других страна град је окружен брдима планине Хортиатис.

Бела кула је оригинално изграђена као део градских зидина

Кратак историјат

Оснивач Солуна је краљ Касандар 315. године п. н. е. По освајању града од стране Римљана 168.

п. н. е., Солун је постао главни град једне римске провинције на веома важном државном путу *Via Egnatia*. За време другог пута у Македонију, Свети Апостол Павле проповедао је у месној синагоги, која је била главна за Јевреје тог рејона, и поставио је темеље хришћанском братству и цркви. Месни јеврејски рабини су били незадовољни њиме, због чега су га протерали из Солуна у град Бер. Године 379. деобом царства на источни и западни део, град постаје главно седиште новообразоване провинције Илирикум у оквиру источног дела, касније Византије. Солун је био једно од најважнијих трговачких средишта у Византији, нарочито током владавине Комнина, али је тешко страдао у раздобљу окупације под Крсташима (1204-46. г.). Ту су рођени Ћирило и Методије,

Млечани су 1432. године купили град од Византинца, али су га предали већ 1430. године, када су га освојиле Османлије. Велики број сефардских Јевреја је населило у Солун, након што су протерани из Шпаније 1492. године. Они су у раном XVI веку, били највећа религијска група у Солуну, а у XVIII, XIX и почетком XX века су и даље чинили велики део становништва Солуна.

Галеријева капија

Горњи град

Солун је остао у Османском царству до 1912. године и Балканских ратова, након чега је додељен Грчкој. За време Првог светског рата окупирале су га енглеске и француске трупе, претворивши га у њихову најважнију војну базу у југоисточној Европи и недалеко од њега је успостављен Солунски фронт. Године 1917. десио се велики пожар у граду, који је стари град од дрвених зграда потпуно уништио. После рата започела је обнова града по савременим начелима (ортогонална матрица, праве улице примерене ширине, паркови) и поштовање важних споменика града. Град је брзо растао 20-их година услед досељавања много Грка, као избеглица из Мале Азије.

На почетку Другог светског рата у Грчкој 22. априла 1941. године, Солун су окупирале немачке трупе и он ће бити у њиховим рукама до 30. октобра 1944. године. Током овог раздобља јеврејско становништво је уништено. После рата приступило се даљем осавремењавању града, које трајало неколико деценија. Међутим, 1978. године град је погодио тежак земљотрес, који направио највише штете на старим заштићеним зградама. Ти споменици су следећих година обнављани, а 1988. стављени су на листу Светске баштине UNESCO-а. Све ово је крунисано 1997. године, када је град био Европски град културе.

Аристотелов трг

Градске знаменитости

Иако је Солун савремени град великих булевара, правилних блокова и великих тргова и паркова, сачувао је многе грађевине из своје прошлости, посебно оне везане за староримско и византијско наслеђе.

На **Аристотелов трг** који је срце града, **Белу кулу** – његов симбол и градско шеталиште дуж **Никис авеније**, или **ОТЕ торањ** у средишту градског ЕКСПО центра (лепо место за попити кафу ако се жели поглед са висине), не морамо посебно указивати, јер је готово немогуће невидети их.

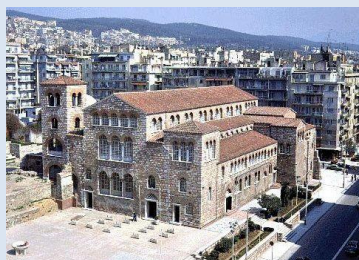
Али вам свакако скрећемо пажњу на **Горњи град** (грч.: Апо Поли) са сачуваним дрвеним кућама из Отоманског раздобља и остацима градских зидина из византијског раздобља и **Градски Археолошки** музеј који се сматра за један од најбољих у Европи. Налази се у близини познатог Белог Торња и на супротној страни од градског ватрогасног

дома. Музеј поседује велику колекцију укључујући и невероватне драгоцености, као што су гробнице оца Александра Велоког, Филипа Македонског, која је откривена у Вергини 1977. године. Друга драгоценост је из III века п. н. е. папирус Дервеније, једини нетакнути древни папирус нађен у Грчкој, који је откривен у гробници Дервеније. Друге просторије музеја садрже експонате који осликавају историју града још из праисторијских дана све до Римског периода, укључујући спектакуларне мозаике као и чаше из Хеленистичког доба.

Археолошко налазиште античке грчке тржнице у близини једног од градских аутобуских терминала, на *Дикастерион тргу*. Ова тржница је касније преуређена у римски форум на два нивоа. Форум је био срце античког града, а открили су га радници шездесетих година прошлог века. Најочуванији део форума је велико позориште, које се још увек користи за летње концерте.

Од бројних цркава, највећа и најважнија је **Црква Св. Димитрија** који је и заштитник града, из IV века. У њој су остаци римског купатила где су Римљани држали Светог Димитрија и погубили га. У цркви је саркофаг са његовим моштима. Ту је и **Црква Св. Ђорђа** (*Rotunda Galerius*), грађена за маузолеј императору Галерију, који је на крају сахрањен у Феликс Ромулијани у Гамзиграду. **Црква Св. Софије** (*Свете Мудрости*) из III века је најстарија постојећа у граду. Крсташи су је претворили у латинску катедралу, а османлије у џамију. На листу светске баштине уписана је 1988. године и налази се у строгом центру Солуна у истоименој улици. На истој листи је и **Црква Панагија** која представља један од најлепших примера византијске уметности у Солуну. Стара је 11 векова и подигао ју је протоспат Кристифор. Налази се на тргу Дикастрион, а назив Панагиа Халкеон (богородица заштитница казанџија) потиче од близине места на коме се црква налази које традиционално заузимају градске казанџије. Освајањем града 1430. године од стране Турака и турског султана Мурата II, црква је претворена у Казанџилар џамију. Обзиром да је саграђена од цигле, зову је и „*Црвена црква*“

Црква Св. Димитрија

Црква Св. Ђорђа

Црква Св. Софије

Црква Панагија

Галеријева Капија, такозвана *Камара*, један је од најпознатијих споменика Солуна, место сусрета становника, али и посетилаца града, налази се на раскрсници улица Егнатиас и Димитриу Гунари. Ради се о тријумфалној капији која је саграђена на прелазу из III у IV в.н.е. да подсећа и слави Кесара Галерија, једног од четворице господара огормне римске империје, и владара Балканског полуострва, који је 299. одлучио да се стално настани у Солуну и устоличи овај град као своју престоницу.

Данас је Камара очувана парцијално, а на два очувана носећа стуба, налазе се мермерне плоче са рељефним представама које највише осликавају сцене и догађаје из Галеријевих тријумфалних борби и победа против Персијанаца на Истоку 297. године. Представе су дате кроз узастопне сегменте, уз мноштво слика из поменутих догађаја и представљају типичне примере уметности касноантичке епохе.

